

DATOS IDENTIFICATIVOS

Dereito penal I

Materia	Dereito penal I			
Código	V08G081V01302			
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Dereito público			
Coordinador/a	Vicente Remesal, Javier de			
Profesorado	Lago Calvo, Francisco José Vázquez Iglesias, María Dolores Vicente Remesal, Javier de			
Correo-e	jremesal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Nesta materia analízanse fundamentalmente todos os elementos da teoría do delito, máis as consecuencias xurídicas.			

Competencias

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Cóñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.
B3	Ser capaz de utilizar os principios e valores constitucionais como ferramenta de traballo da interpretación do dereito e desenvolver dialéctica xurídica
B4	Ser capaz de identificar problemas xurídicos e abordar a súa solución de modo interdisciplinar
D1	Capacidade de análise e síntese para a elaboración e defensa de argumentos, así como, organización, planificación e utilización do tempo ante situacións de presión.
D5	Ser capaz de resolver problemas e interpretar datos derivados da realidade en relación co seu significado e relacionalos coas distintas ramas do ordenamento xurídico.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
CE51 - Coñecer o concepto de Dereito penal, os criterios de aplicación temporal e espacial das normas penais, a Teoría Xeral do delito e as consecuencias xurídicas do delito.	A2	B1	D1
	A3	B3	D5
	A5	B4	
CE52 - Saber interpretar e aplicar as normas de Dereito penal prestando especial atención ao seu desenvolvemento pola doutrina penal española e comparada.	A2	B1	D1
	A3	B3	D5
	A5	B4	
CE54 - Ser capaz de identificar problemas de Dereito penal e de achegar solucións xuridicamente admisibles aos supostos prácticos, manexando adecuadamente as fontes, os principios e valores constitucionais, e a argumentación xurídica.	A2	B1	D1
	A3	B3	D5
		B4	

Contidos

Tema

INTRODUCCIÓN:

	Lección 1. Dereito Penal. Denominación. Dereito penal obxectivo. Concepto formal de Dereito Penal. Concepto material de Dereito Penal. Autonomía ou accesoriadad do Dereito penal. Parte xeral e parte especial do Dereito penal Lección 2. O ius puniendi ou potestade punitiva (o denominado Dereito penal subjetivo) Lección 3. Ciencia xurídico penal, ciencias penais e relacións do Dereito penal con outras ramas do Dereito Lección 4. Evolución da ciencia penal e do Dereito penal. Lección 5. Fontes do Dereito penal. O principio de legalidad penal. A lei penal. Outras fontes do Dereito penal. Lección 6. Interpretación da lei penal. Lección 7. Ámbito temporal da lei penal Lección 8. Ámbito espacial da lei penal
O DELITO	Lección 9. Concepto de delito. A estrutura do concepto de delito: a súa evolución. Concepto legal de delito no Dereito español. Lección 10. A acción ou conduta como fundamento do delito Lección 11. Ausencia de acción: causas e supostos. As actuacións das persoas xurídicas.
O DELITO COMISIVO	Lección 12. O tipo de inxusto. Clases de delitos (tipos). Lección 13. A antijuridicidad. O ben xurídico. Lección 14. Parte obxectiva do tipo de inxusto. Elementos obxectivos do tipo. Tipos abertos e elementos especiais de antijuridicidad. Elementos esenciais e accidentais do tipo. Lección 15. Parte obxectiva do tipo en delitos de resultado: causalidad e imputación obxectiva. Lección 16. Parte subjetiva do tipo. Introducción. Elementos subjetivos (específicos) do tipo ou do inxusto. O dolo. Lección 17. Exclusión do dolo: o erro de tipo. Erro de prohibición. Erro directo e inverso (de tipo ou de prohibición). Erro sobre causas de xustificación. Erro sobre causas de atipicidad penal. Erro sobre os tipos abertos. Lección 18. A imprudencia. O delito imprudente. Lección 19. Principio de responsabilidade subjetiva e combinacións de dolo e imprudencia (ou dolo e dolo). Lección 20. Parte negativa do tipo: causas de atipicidad. Lección 21. Parte negativa do tipo: causas de xustificación. Lección 22. Lexítima defensa. Lección 23. Estado de necesidade e estado de necesidade defensivo. Lección 24. Caso fortuito. Risco permitido. Inexigibilidade xurídica xeral. Lección 25. O cumprimento dun deber e o exercicio lexítimo dun dereito, oficio ou cargo. A cuestión da obediencia debida. O consentimento. Lección 26. A culpabilidade. A imputabilidade. A lei de responsabilidade penal do menor de idade. A actio libera in causa? Lección 27. A conciencia da antijuridicidad. O erro de prohibición (remisión). O erro sobre as causas de inculpabilidade. A inexigibilidade subjetiva. O medo insuperable. Distintas clases de emocións, afectos ou estados persoais e o seu relevancia. O conflito de conciencia e o delincente por convicción. Lección 28. A punibilidade. As condicións obxectivas de punibilidade. As condicións de procedibilidade. As escusas absolutorias.
O DELITO OMISIVO	Lección 29. A omisión. Clases: tipos de omisión pura e tipos de comisión por omisión. O tipo de omisión pura. O tipo de comisión por omisión. Peculiaridades dos delitos omisivos.
FORMAS DE APARICIÓN DEL DELITO	Lección 30. As etapas na realización do delito. Lección 31. A codelincuencia: a autoría. Conceptos de autor. Distinción entre autoría e participación no sistema da autoría restrictiva: consecuencias e criterios. As formas da autoría. A regulación da autoría no Código penal. Lección 32. A codelincuencia: a participación. As formas de participación no Código penal. Lección 33. Unidade e pluralidade de delitos. O concurso de leis: regras. O concurso de delitos. Delito permanente e delito de hábito. Delito continuado.
CIRCUNSTANCIAS MODIFICATIVAS GENÉRICAS	Lección 34. Circunstancias genéricas. Teoría del delito o de la determinación de la pena. Diversos sistemas legislativos. Clasificación sistemática. Lección 35. Circunstancias atenuantes. Las eximentes incompletas

Lección 36. O sistema de sancións no Dereito penal español. A pena privativa de liberdade. Formas substitutivas da execución das penas privativas de liberdade.

Lección 38. Penas privativas de dereitos. A pena de multa. Disposicións comúns sobre as penas, as súas clases e efectos.

Lección 39. Aplicación e determinación das penas.

Lección 40. As medidas de seguridade. As consecuencias accesorias.

Lección 41. Extinción da responsabilidade criminal.

Lección 42. A responsabilidade civil derivada de delitos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	21	46	67
Sesión maxistral	53	100	153
Probas de tipo test	2.5	0	2.5
Outras	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan casos prácticos e problema ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe encontrar as solucións axeitadas. Serve de compemento á lección maxistral.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto do estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Atención personalizada en relación coa docencia impartida en sesión maxistral
Resolución de problemas e/ou exercicios	Atención personalizada en relación coa resolución de problemas e/ou exercicios

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Probas de tipo test	SISTEMA DE AVALIACIÓN CONTINUA: RESOLUCIÓN DE PROBAS OBXECTIVAS PARCIAIS (?PROBAS DE TIPO TEST?) O sistema de avaliación continua consistirá en tres exames escritos: os dous primeiros, de resolución de probas obxectivas parciais (?probas de tipo test?, aos que se refire este apartado da Guía), e o terceiro, de resolución de probas obxectivas finais (referido no seguinte apartado da Guía, ?Outras?). Os exames correspondentes á resolución de probas obxectivas parciais, ?probas tipo test?: - celebraranse ao longo do curso, en horario de clase magistral - cada exame comprenderá a parte do temario que respectivamente indíquese ao comezo do cuatrimestre no cronograma da materia - consistirán en probas tipo test, para cuxa cualificación, de 0 a 10 puntos cada unha delas, as respostas correctas suman o mesmo que restan as incorrectas, non puntuando as deixadas en branco -ambos exames ponderaranse ao 50% para a cualificación final, correspondendo o outro 50% á resolución de probas obxectivas finais (que se describe no apartado ?Outras?). Para superar a materia polo sistema de avaliación continua é necesario que a nota resultante dos tres exames, de acordo coa ponderación indicada, sexa igual ou superior a 5 puntos. Quen acudan á primeira proba parcial, manifestando así o seu interese por acollerse a este sistema de avaliación continua, serán avaliados nesta oportunidade de acordo cos criterios previamente establecidos e non terán dereito a ser avaliados mediante un exame final que constitúa o 100% da cualificación da materia. Polo tanto, realizada a primeira proba parcial, non é posible renunciar ao sistema de avaliación continua. Si realizada a primeira proba parcial, a alumna ou alumno non se presentase á seguinte ou seguintes, a cualificación destas será de 0 puntos.	50	A2 A3 A5	B1 B3 B4	D1 D5

Outras	SISTEMA DE AVALIACIÓN CONTINUA: RESOLUCIÓN DE PROBAS OBXECTIVAS FINAIS (?OUTRAS?) O sistema de avaliación continua consistirá en tres exames escritos: os dous primeiros, de resolución de probas obxectivas parciais (?probas de tipo test?, aos que se refire o apartado anterior da Guía), e o terceiro, de resolución de probas obxectivas finais, ?outras? (referidas neste)/neste). Devandito exame correspondente á resolución de probas obxectivas finais, ?outras?: - celebrarase na data oficial de exame final da convocatoria ordinaria: primeira oportunidade, segundo o calendario oficial aprobado pola Xunta de Facultade para o curso 2016-2017 - consistirá na resolución dun ou varios casos prácticos e cualificarase de 0 a 10 puntos -os problemas que susciten os casos prácticos poden afectar a cuestións comprendidas na totalidade do temario -ponderarase ao 50% para a cualificación final, correspondendo o outro 50% aos dous exames antedichos de resolución de probas obxectivas parciais (?probas de tipo test?).	50	A2 A3 A5	B1 B3 B4	D1 D5
	Para superar a materia polo sistema de avaliación continua é necesario que a nota resultante dos tres exames, de acordo coa ponderación indicada, sexa igual ou superior a 5 puntos. Quen acudan á primeira proba parcial, manifestando así o seu interese por acollerse a este sistema de avaliación continua, serán avaliados nesta oportunidade de acordo cos criterios previamente establecidos e non terán dereito a ser avaliados mediante un exame final que constitúa o 100% da cualificación da materia. Polo tanto, realizada a primeira proba parcial, non é posible renunciar ao sistema de avaliación continua. Si realizada a primeira proba parcial, a alumna ou alumno non se presentase á seguinte ou seguintes, a cualificación destas será de 0 puntos.				

Outros comentarios sobre a Avaliación

SISTEMA DE EXAME FINAL: CONVOCATORIA ORDINARIA PRIMEIRA OPORTUNIDADE

Para quen non opten polo sistema de avaliación continua, a avaliación da materia consistirá nun único exame final, escrito, na data fixada no calendario oficial aprobado pola Xunta de Facultade para o curso 2016-2017.

Devandito exame, que comprenderá a totalidade do temario e constitúe o 100% da cualificación da materia, constará de dous partes, unha teórica e outra práctica, que se cualificarán de 0 a 5 puntos cada unha delas. A parte teórica consistirá en probas tipo test, para cuxa cualificación as respostas correctas suman o mesmo que restan as incorrectas, non puntuando as deixadas en branco. A parte práctica consistirá na resolución dun ou varios casos prácticos. A cualificación final do exame será a suma das cualificacións obtidas en cada unha das partes. Para superar a materia é necesario obter un mínimo de 5 puntos na suma da cualificación de ambas partes.

SISTEMA DE EXAME FINAL: CONVOCATORIA ORDINARIA SEGUNDA OPORTUNIDADE

A avaliación da materia consistirá nun único exame final, escrito, na data fixada no calendario oficial aprobado pola Xunta de Facultade para o curso 2016-2017.

Devandito exame, que comprenderá a totalidade do temario e constitúe o 100% da cualificación da materia, constará de dous partes, unha teórica e outra práctica, que se cualificarán de 0 a 5 puntos cada unha delas. A parte teórica consistirá en probas tipo test, para cuxa cualificación as respostas correctas suman o mesmo que restan as incorrectas, non puntuando as deixadas en branco. A parte práctica consistirá na resolución dun ou varios casos prácticos. A cualificación final do exame será a suma das cualificacións obtidas en cada unha das partes. Para superar a materia é necesario obter un mínimo de 5 puntos na suma da cualificación de ambas partes.

CONVOCATORIA DE FIN DE CARREIRA

A avaliación da materia consistirá nun único exame final, escrito, na data fixada no calendario oficial aprobado pola Xunta de Facultade para o curso 2016-2017.

Devandito exame, que comprenderá a totalidade do temario e constitúe o 100% da cualificación da materia, constará de dous partes, unha teórica e outra práctica, que se cualificarán de 0 a 5 puntos cada unha delas. A parte teórica consistirá en probas tipo test, para cuxa cualificación as respostas correctas suman o mesmo que restan as incorrectas, non puntuando as deixadas en branco. A parte práctica consistirá na resolución dun ou varios casos prácticos. A cualificación final do exame será a suma das cualificacións obtidas en cada unha das partes. Para superar a materia é necesario obter un mínimo de 5 puntos na suma da cualificación de ambas partes.

Bibliografía. Fontes de información

Luzón Peña, Diego-Manuel, Lecciones de Derecho penal. Parte general, 3ª ed. Valencia, Tirant lo Blanch, 2016

Muñoz Conde, Francisco/García Arán, Mercedes, Derecho Penal, Parte General, 9.ª ed., Valencia, Tirant lo Blanch, 2015

Bacigalupo Zapater, Enrique, Principios de Derecho Penal. Parte General, 5.ª ed., Madrid, Akal, 1998

Berdugo Gómez de la Torre, Ignacio/Arroyo Zapatero, Luis/ Ferré Olivé, Juan Carlos/ García Rivas, Nicolás/ Serrano Piedecabras, José Ramón/Terradillos Basoco, Juan/de Vicente Martínez, Rosario/Acale Sánchez, María/Nieto Martín, Adán/Demetrio Crespo, Eduardo/Pérez Cepeda, Ana (coord. E. Demetrio/C. Rodríguez Yagüe), Curso DP, PG, 2ª ed., Barcelona, Experiencia, 2010

Calderón Cerezo, Ángel / Choclán Montalvo, José Antonio, Manual de Derecho penal. Parte general, Deusto Jurídico, Barcelona, 2005

Cerezo Mir, José, Curso de DP español, PG, Madrid, Tecnos, t. I: Introducción, 6.ª ed., 2005; t. II: Teoría jurídica del delito, 6.ª ed., 1998; t. III: Teoría jurídica del delito/2, 2005

Cobo del Rosal, Manuel/Quintanar Díez, Manuel, Instituciones de DP español, Parte General, Madrid, CESEJ, 2004

Corcoy Bidasolo, Mirentxu/Mir Puig, Santiago (dirs.), Comentarios al CP. Reforma LO 5/2010, Valencia, Tirant, 2011

Cuello Contreras, Joaquín, El Derecho penal español, PG, Madrid, Dykinson t. I Nociones introductorias. Teoría del delito, 3.ª ed., 2002; t. II: Teoría del delito (2), 2009

Demetrio Crespo, Eduardo (coord.)/de Vicente Martínez, Rosario /MatellanesRodríguez, Nuria, Lecciones y materiales para el estudio del Derecho penal, t. II: Teoría del delito, 2ª ed. Madrid, Iustel, 2015

Eser, Albin/Burkhardt, Björn, Derecho Penal. Cuestiones fundamentales de la Teoría del Delito sobre la base de casos de sentencias (trad. S. Bacigalupo y M. Cancio Meliá, supervisada por E. Bacigalupo), Madrid, Colex, 1995

García Valdés, Carlos, Teoría de la pena, 3.ª ed., Madrid, Tecnos, 1985

Gil Gil, Alicia/Lacruz López, Juan Manuel/Melendo Pardo, Mariano/Núñez Fernández, José, Curso de Derecho penal, Parte General, Madrid, Dykinson, 2011

González Cussac, José Luis, Derecho Penal, Parte General (esquemas), Valencia, Tirant, 2010

Jescheck, Hans Heinrich, Tratado de DP, PG (trad. de la 3.ª ed. y adiciones de Mir Puig y Muñoz Conde), Barcelona, Bosch, 1981; trad. de la 4.ª ed. por Manzanares Samaniego, Granada, Comares, 1993

Landecheo Velasco, Carlos María (S.J.)/Molina Blázquez, Concepción, Derecho penal español, PG, 9.ª ed. Madrid, Tecnos, 2015

Lascuraín Sánchez, Juan Antonio (coord.)/Bacigalupo Saggese, S./Bajo Fernández/M./Cancio Meliá, M./Díaz-Maroto Villarejo, J./Fakhouri Gómez, Y./Jorge Barreiro, Ag./Maraver Gómez, M./Mendoza Buergo, B./Molina Fernández, F./Peñaranda Ramos, E./Pérez Manzano, M./Pozuelo Pérez, L., Introducción al DP, Madrid, Civitas-Thomson Reuters, 2011

Luzón Cuesta, José María, Compendio de DP, Parte General, 21.ª ed., Madrid, Dykinson, 2011

Maqueda Abreu, M. / Laurenzo Copello, P. El Derecho penal en casos. Parte general. Teoría y práctica., 4ª ed. Valencia. Tirant lo Blanch. 2016.

Maurach, Reinhart/Gössel, Karl Heinz/Zipf, Heinz, Derecho Penal, Parte general, 2: Formas de aparición del delito y las consecuencias jurídicas del hecho, trad. de la 7.ª ed. alem. por J. Bofill, supervisada por E.A. Donna, Buenos Aires, Astrea, 1995

Mir Puig, Santiago, Introducción a las bases del DP, Barcelona, Bosch, 1976; 2ª ed. Bdf, Montevideo-Buenos Aires, Bdf, 2002

Morillas Cueva, Lorenzo, Sistema de Derecho penal. Parte general. Fundamentos conceptuales y metodológicos del Derecho penal. Ley Penal. Madrid, Dykinson, 2016

Muñoz Conde, Francisco, Introducción al DP, Barcelona, Bosch, 1975; 2.ª ed., Buenos Aires, B de f, 2001

Pérez del Valle, C. Lecciones de Derecho penal. Parte general. Madrid. Dykinson, 2016.

Polaino Navarrete, Miguel, Lecciones de Derecho Penal, Parte General. T. II. 2ª ed. Madrid. Tecnos. 2016.

Quintero Olivares, Gonzalo, con la colabor. de *Morales Prats, Fermín*, Parte General del Derecho Penal, 4.ª ed., Navarra, Aranzadi, 2010.

Quintero Olivares, Gonzalo / Carbonell Mateu, Juan Carlos / Morales Prats, Fermín / García Rivas, Nicolás, Esquemas de teoría jurídica del delito y de la pena, Tirant lo Blanch, Valencia, 3ª, 2010

Rodríguez Devesa, José María/Serrano Gómez, Alfonso, Derecho penal español, PG, 18.ª ed., Madrid, Dykinson, 1995

Rodríguez Mourullo, Gonzalo (dir.)/Jorge Barreiro, Agustín (coord.), Comentarios al Código Penal, Madrid, Civitas, 1997

Roxin, Claus, Derecho Penal, Parte General, t. I: Fundamentos. La estructura de la teoría del delito, trad. de la 2.ª ed. alemana y notas por *D.-M. Luzón Peña, M. Díaz y García Conlledo y J. de Vicente Remesal*, Madrid, Civitas, 1997

Sainz Cantero, José Antonio, Lecciones de Derecho penal, PG, 3.ª ed., Barcelona, Bosch, 1990

Vives Antón, Tomás S. (coord.), Comentarios al Código Penal de 1995, t. I y II, Valencia, Tirant lo Blanch, 1996

Zugaldía Espinar, José Miguel (dir.) Lecciones de Derecho Penal. Parte General, Tirant lo Blanch, 2015

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Dereito penal II/V08G081V01402
